

Miks on hernekaunad laigulised?

REPRO

Varasematel aastatel ei ole mul hernestega mingeid probleeme olnud. Tänavu juuli lõpupoole läksid aga nende lehed ja kaunad pruunilaiguliseks. Ka on herneterad kidurad ja pruunide laikudega. Mis töbi see võib olla, kust ta alguse sai ja mida selle vastu teha annab?

Vastab

VÄINO PALLUM

Niisuguseid herneid on tabanud laikpõletik – askohütoos. See on üks levinumaid hernehaigusi, mida tekitavad seened *Ascochyta pisi* ja *A. pinodes*. Tänavune vihmane ja jahe juulikuu oli haiguse arenguks igati soodne.

Nakatunud taime lehtedele ja kauntele ilmuvad ümarad või ebakorrapärase kujuga kollakaspruunid laikud. Veidi hiljem muutuvad laikud keskelt heledamaks ning on pisut sisse vajunud. Nendele moodustub hulgaliselt väikeste must-

jate täpikestena seene viljakehi – pükniide ehk algeoslaid.

Haigus läheb kauntelt edasi sissepoole herneteradele. Neile tekiavad hallikaskollased kuni pruunikad plekid. Terad känguvad ja kortuvad. Nii võib saagikadu olla suur (30% või enamgi).

Nakatunud herned ei kõlba seemneks. Külvil nad kas ei idane või annavad haigeid taimi. Patogeeneid, eeskätt *A. pinodes*, kahjustavad ka taime vart. Varre alumisele osale ilmuvad pruunikad laikud ja triibud, mis lähevad üle haavanditeks. Hernetaime juurekaela nakatumisel muutub see mustjaks ja hakkab mädanema, taim närbub ning hävib.

Laikpõletik saab alguse nakatunud seemnetest. Haigusetekitaja võib säilida seemnetes mitu aastat, aga taimejäätmes ainult aasta.

Sügisel koristage ja põletage kõik taimejäätmes. Herne samal kohal kasvatamiseks on soovitatav vaheaeg 2–4 aastat.

Külviks kasutage haigusvaba seemet. Kindlasti kontrollige, et selle hulgas poleks laigulisi teri. Nakkuskahtluse korral puhtige herneid Previcur 607 SL-iga (2 ml/1 l). Puhtima peab 2–4 nädalat enne külvi.

Mis imelik taim see õnneristik on?

Paar aastat tagasi ostsin turult lilli. Nägin seal ka ristikehinataoliste õhemate lillakaspruunide lehtedega taimi. Kui öeldi, et see polegi lill, vaid umbrohi, ei osanud midagi halba aimata. Kuid nüüd ongi häda käes. See taim ähvardab kogu aia vallutada, vaatamata sellele, et rohin teda vähemalt kord nädalas. Püüan taltsutada, kuid tulutult. Tahaksin temast hoopiski vabaneda. Soovin vastust kolmele küsimusele. Mis taimega on tegu? Kuidas ta paljuneb? Kuidas temast vabaneda?

Vastab

KADRIN LINNA

See taim sarnaneb pigem meil ainsana metsas looduslikult kasvava harilikku jänesekapsa kui ristikehinaga. Jänesekapsa (*Oxalis*) perekonda kuulub kuni 800 liiki ning nad on looduslikult levinud peamiselt Lõuna- ja Kesk-Ameerika ning Lõuna-Aafrika troopilises ja subtropilises vöötmes. Parasvöötmes kas-

vav kosmopoliitne liik – aed-jänesekapsas (*O. corniculata*) on paljude teisenditega. Taim võib olla ühekuni mitmeaastane. Meil on ammu ajast kasvatatud aedades aed-jänesekapsa teisendit (*O. var. atropurpurea* sün. *O. purpurea* või *O. tropaeoloides*). Nii et umbrohuks muutunud taim on punane jänesekapsas. Kuid tal on ka häid omadusi – ta on söödav salatina, on meetaim ning sobib rähasele mullale pinnakatteks, sest pole kasvupinnase suhtes nõudlik. Samuti kasutatakse punast jänesekapsast villase lõnga värvimiseks (suitsusinine, heleroheline).

Punane jänesekapsas uueneb isekülviga. Valminud seemned paiskuvad kuprast 2–3 m kaugusele. Peale selle paljuneb ta ülihästi vegetatiivselt, sest harunenud ja lehtedega varred juurduvad sõlmekohtadest.

Üldiselt aitab umbrohtudest vabaneda mulla kobestamine, rohimine, pinnase koorimine ja multsimine.

Kuid tuleb lisada, et ökopöllumuse entusiast Aime Sügis, kes arvestab maa negatiivset ja positiivset välja ning kasvukoha võnkeid, soovib teda vahekultuurina põllu- või aiamaale kasvama panna, mitte hävitada.